

Ny planlov
Side 5-9

Mindre by, mere natur, mere
kvalitet i landsbyerne
Side 10

Smart city
– fra teknik-fascination
til værdiskabelse
Side 16

NY PLANLOV – GYNGERNE OG KARRUSELLEN

Horsens borgmester Peter Sørensen er klar til det ansvar, som følger med den nye planlov. Men der er hår i suppen. Nye bestemmelser om støv og luftforurening kan måske gøre det umuligt at udvikle blandede bolig- og erhvervsområder.

Side 8

STRATEGISK BYLEDELSE

for direktører

RESERVER PLADS NU

STRATEGISK BYLEDELSE FOR DIREKTØRER er et treårigt kompetenceudviklingsforløb for direktører i danske kommuner. Forløbet med plads til 25 deltagere er en masterclass, et netværk og et læringsrum, som gør dig i stand til at handle strategisk i forhold til de udfordringer, som din kommune står overfor.

HOLD 5 STARTER 4. MAJ 2017

Tilmeld dig, eller få tilsendt program, ved at skrive til lfm@dac.dk.

TILMELDINGSFRIST D. 10. FEBRUAR 2017.

komdir.dk
Kommunedirektørenetværk i Danmark

DAC & CITIES
DANSK
ARKITEKTUR
CENTER

Nuuk kalder

To Arkitekter / Byplanlæggere

søges til Kommuneqarfik Sermersooqs planafdeling i Nuuk

Se mere på www.sermersooq.gl

Ansøgningsfrist 11. januar 2017

For yderligere oplysninger kontakt planchef
Bilo Høegh Stigsen,

Tlf.: 00 299 36 74 36

E-mail: bhst@sermersooq.gl

KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ

KONFERENCEN BYENS GULV ARKITEKTUR TEKNIK PLANLÆGNING 01 02 2017

Keynote Speakers:

Lucas Schweingruber, Studio Vulkan
Robin Winogrand, Studio Vulkan
Søren Gabriel, Orbicon

Danmarks bebyggede areal vokser og vores byområder bliver mere og mere befæstede. Det skyldes dels konkrete behov for mere befæstet areal, dels andre beslutninger i samfundet – og gamle vaner.

På konferencen BYENS GULV, vil 14 foredragsholdere fra ind- og udland, konkretisere tendenser, give indsigt og lægge op til at nytænke byens gulv som en central del af fremtidens by.

Branchens leverandører vil desuden udstille og rådgive om produkter og løsninger til byens gulv.

www.byensgulv.dk

dansk
beton
Belægningsgruppen

dansk byplan
laboratorium

Danske
Anlægsgartnere

IDA
Trafik
og byplan™

vej-eu.dk
VEJFORUMS EFTERSKANNELSE

KKVF

Indhold

TEMA: RUNDT OM PLANLOVEN

Der er lavet en aftale om en ny planlov. Artiklerne i dette nummer af Byplan Nyt kredser om de emner, som berøres, bl.a. landsbyer og byggeri i landskabet. Du kan også læse hovedpointerne fra Byplanlaboratoriets høringssvar.

- 4 NYT FRA NETVÆRKET
- 5 LEDER: BORGESTRENE HAR BOLDEN
- 6 NY PLANLOV - DET MENER DANSK BYPLANLABORATORIUM
- 8 NY PLANLOV - DET MENER TRE KOMMUNER
- 10 MINDRE BY, MERE NATUR, MERE KVALITET I LANDSBYERNE
- 12 NEW URBAN HVAD-FOR-NOGET?
- 13 SMÅ INDGREB I DET STORE LANDSKAB
- 16 SMART CITY - EN KODE DER KAN KNÆKES?
- 18 1:1 I MALMØ
- 19 PLANKALENDER
- 20 BYPLANLABORATORIETS PROGRAM 2017

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Ny W. Øhlenschläger

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Rådhusstræde 6. 1. sal,
1466 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Mail: nwo@byplanlab.dk
www.byplanlab.dk

Annoncer
nwo@byplanlab.dk,
bestilles senest
1. februar 2017

Layout
John Krogstrup

Forsidefoto
Hanne Nielsen

Oplag
4600

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Signerede artikler står for forfatterens regning, usignede for den ansvarshavende redaktørs regning.

Byplan Nyt 1-17 udkommer i marts 2017.

NYT FRA NETVÆRKET

Ny bog: Humane byer

Arkitekt og bybygger Karsten Pålsson har skrevet bogen som en reaktion på, at han mener at mange byer er i gang med at gentage modernismens fejltagelser. Han giver i denne bog et overblik over metoder til at skabe bedre byer og redskaber til at undgå fortidens synder.

[Læs mere på bogvaerket.dk](http://bogvaerket.dk)

Kunstakademiet vil realisere FN's bæredygtighedsmål

Det kongelige Danske Kunstakademi (KADK) dedikerer de næste tre år til at udvikle arkitektur og design, som kan medvirke til at skabe en mere bæredygtig verden. I samarbejde med Mandag Morgen Sustainia ønsker KADK at vise, hvordan FN's verdensmål kan realiseres i praksis og samtidig være en driver for vækst gennem udviklingen af innovative løsninger på nationale og globale løsninger.

[Læs mere på kadk.dk](http://kadk.dk)

Digital dialog om klimatilpasning

Mange kommuner og forsyninger arbejder med lokal klimatilpasning, som samtidig skaber nyt liv i byen. Det er ofte projekter med mange nye aktører. Nu har de fået et nyt digitalt redskab til at understøtte videndeling og kommunikation mellem de mange parter.

[Se mere på samvejr.dk](http://samvejr.dk)

Ansæt lokale i bygge- og renoveringsprojekter

Se hvordan i rapporten:

Byg dem op

Byfornyelse med lokal jobskabelse i udsatte boligområder

Download rapporten gratis

Deltag i seminar

www.kennethbalfelt.org/byg-dem-op/

Kursus i KLIMATILPASNING - og innovation af steder

8.-9.
marts

Succesfuld klimatilpasning
– skab visionen

19.-20.
april

Netværk, udvikling
og afprøvning

7.-8.
juni

Mobilisering, finansiering
og politisk kommunikation

Tilmelding og kontakt til:

Ny W. Øhlenschläger
Telefon: 33 13 72 81

E-mail: nwo@byplanlab.dk

Kurset arrangeres af:

dansk byplan
laboratorium

Ny Publikation: Strategisk ledelse af byudvikling

Realdania By & Byg's nye publikation giver inspiration til danske kommuner, der vil bruge byudvikling til meget mere end at bygge huse og anlægge byrum. Publikationen indeholder en række eksempler på, hvordan mange kommuner i dag bevæger sig langt ud over den klassiske myndighedsrolle og går strategisk til værks for at forandre byen.

Se mere på realdaniabyogbygklubben.dk/udgivelser

Samlet overblik over kysterne

Næsten en million danskere bor mindre end én kilometer fra kysten, og vi har en af verdens længste kyststrækninger i forhold til areal. Danmarks første Kystanalyse giver et samlet overblik over, hvor risikoen for oversvømmelse og erosion er størst langs de danske kyster. Analysen viser, hvor behovet for kystbeskyttelse er størst nu - og i fremtidige klimascenarier.

Kystanalysen kan findes på kyst.dk

Leder

Borgmestrene har bolden

Planloven har stået for skud og der er blevet talt med meget store bogstaver.

Jeg er glad for, at det hele landede som det gjorde. Der ligger nu et lovforslag, som har et bredt flertal bag sig og det er et kompromis. Der er ikke tale om en liberalisering, men om en modernisering. I forslaget lægges bl.a. op til særlige udviklingsområder og forsøgsprojekter ved kysten, større butikker og aflastningscentre udenfor byerne.

Staten vil begrænse sin rolle, og borgmestrene får med loven i hånden mulighed for at skabe smukke og driftige byer og landskaber. Hvis de altså ikke er til fals for ussel mammon, som borgmester John Brædder fra Vordingborg understreger her i bladet. Borgmestrene skal kridte skoene i den næste periode og de skal arbejde tæt sammen, så de ikke bliver spillet ud mod hinanden af smarte investorer. Jeg håber, at de husker at se ud over kommunegrænsen, for detailhandelsplande og feriedestinationer dækker større regioner og skal ses i den sammenhæng.

Det ser også ud til at det er borgmestrene, der kommer til at gennemføre den grønne omstilling i den store verden. De har førertrøjen på. Selvom USA har valgt en klimaskeptisk præsident, så er der mange, der har påpeget, at den grønne omstilling fortsætter. Det kan den globale borgmesterorganisation C40 f.eks. berette om. De har netop udgivet endnu en rapport med 100 grønne løsninger. I den forbindelse siger borgmesteren i Paris: Det er måske ikke borgmestrene, der har opfundet udtrykket "tænk globalt, handl lokalt", men det er uden tvivl dem, som i videst omfang praktiserer det. Det samme gælder i Danmark, hvor mange kommuner har mere ambitiøse mål end staten. De kan sagtens bruge den nye planlov til at skabe innovative, trygge og bæredygtige byer – men de kan også skabe det modsatte. De tre politikere, vi har talt med i dette nummer af Byplan Nyt, er klar til at påtage sig ansvaret.

Bolden er givet op. Vi har varmet op meget længe. Nu glæder jeg mig til at komme i gang med spillet.

Ellen Højgaard Jensen, Direktør
for Dansk Byplanlaboratorium

”Kommunerne kan bruge den nye planlov til at skabe innovative, trygge og bæredygtige byer – men de kan også skabe det modsatte.

NY PLANLOV - Det mener Dansk Byplanlaboratorium: Kommunerne får mere magt - det forpligter

Før sommerferien indgik regeringen og et flertal i Folketinget en aftale om planloven og et lovforslag har været i høring til den 17. oktober. Den nye 3 parti-regering fastholder aftalen, så en ny planlov er altså på trapperne. Her kan du få et hurtigt overblik over pointerne i Dansk Byplanlaboratoriums høringssvar.

Af Michael Nørgaard

Med et langt tilløb er en revision af planloven snart en realitet. Regeringens første udspil lagde op til en omfattende liberalisering og satte for alvor gang i debatten, særligt om byggeri i kystzonen. Det endte i 2016 med en bredere aftale, der nærmere kan betegnes som en modernisering.

Lovforslaget er en del af udmøntningen af regeringens aftale om "Vækst og udvikling i hele landet". Derfor handler ændringerne i høj grad om at sikre udviklingsmuligheder for produktionsvirksomheder, detailhandel og turisme og de er

især rettet mod landets yderkommuner. Med forslaget ændres lovens formålsparagraf så der kommer øget fokus på vækst og erhvervsudvikling. Dette er helt i tråd med flytningen af loven fra Miljøministeriet til Erhvervs- og vækstministeriet.

Centralt i lovforslaget er, at der sker en styrkelse af kommunernes rolle på planområdet.

Dansk Byplanlaboratorium hilser en række elementer velkomne, men er også kritisk overfor dele af lovforslaget. Vi havde stadig gerne set en mere gennemgribende gennænkning af loven, der stadigvæk er svær at finde rundt i.

Fingerplanen får knopper

Partierne bag aftalen ønsker at skabe mere råderum for byggeri i det åbne land. Målet er at styrke yderområderne. Dansk Byplanlaboratorium vurderer, at muligheden for mere og større byggeri i landzonen især vil blive benyttet nær de større bysamfund, hvor der er størst efterspørgsel. Vi er særligt opmærksomme på, at de grønne kiler indenfor Fingerplanenes område kan blive udfordret af nyt byggeri og knopskydning. Dansk Byplanlaboratorium anbefaler derfor, at de grønne kiler i hovedstadsområdet friholdes for de nye landzonebestemmelser, så der fortsat kan være en klar afgrænsning mellem by og land. •

” Det har været hensigten at styrke yderområderne, men det er vores vurdering, at lempelserne om byggeri i landzonen vil få den største effekt nær de større byer og det kan udviske grænsen mellem by og land.

Formand Maj Green, Dansk Byplanlaboratorium

Nyt redskab til landsbyomdannelse

Kommunerne får mulighed for at udpege omdannelseslandsbyer. Det giver fx mulighed for at lave en ny landsbyafgrænsning og udnytte herlighedsværdierne bedre. Det kan øge bosætningen, hvis det tackles rigtigt. Dansk Byplanlaboratorium hilser det nye redskab velkommen, men bemærker, at planloven ikke er den eneste lov, der skal tages i anvendelse. Der skal tilføres aktive midler, bl.a. gennem byfornyelseslovgivningen, hvis vi skal skabe fornyet attraktion i de landsbyer. Det er vores klare anbefaling, at der afsættes betydelige midler til formålet. •

Bymidter kommer under pres

I bymidter og aflastningscentre hæves grænsen for dagligvarebutikker fra 3500 m² til 5200 m². Det kan blive et problem, hvis der udpeges mange nye aflastningscentre. Det er vigtigt, at kommunerne forstår at lægge en klar strategi for udbuddet af dagligvarer, så der stadig er liv i bymidterne. Dansk Byplanlaboratorium foreslår, at de nuværende grænser for dagligvarebutikker fastholdes.

Vi har med tilfredshed noteret, at hånden holdes under de små nærbutikker i landsbyerne og at det stadig ikke er muligt at opføre kæmpe hypermarkeder. •

” Store butikker uden for byerne vil svække livskraften i provinsbyer, der har det svært i forvejen. Hvis bymidterne forarmes så taber byerne i konkurrencen om at tiltrække bosætning og nye investeringer.

Formand Maj Green, Dansk Byplanlaboratorium

Foto: Bax Lindhardt

Sommerhusområderne ændrer karakter

Der lægges op til en oprydning i de hidtidige arealreservationer til sommerhuse og udlæg af areal til 6000 nye sommerhuse. Samtidig vil man som pensionist kunne bo i sit sommerhus hele året, hvis man har ejet huset i et år. Det kan skabe vækst og liv i sommerhuskommunerne, men det sker uden, at kommunerne kan styre udviklingen. Flere sommerhusområder kan reelt overgå til helårsbebyggelse og det kan have betydning for områdernes karakter og naturindholdet. •

Der kan fortsat planlægges for blandede byer

Dansk Byplanlaboratorium er tilfreds med, at kommunernes muligheder for at planlægge for op til 25% almene boliger i nye lokalplaner er bevaret. Det kan sikre en blandet beboersammensætning, social sammenhængskraft og et varieret udbud af arbejdskraft i de større byer. De største kommuner er allerede i gang med at benytte redskabet. •

Flere forsøg og særlige udviklingszoner i kystnærhedszonen

Kystnærhedszonen bliver med lovforslaget bevaret. Kystområderne er en af Danmarks vigtigste naturressourcer, så det hilser vi velkommen. Samtidig er der lagt op til 15 nye forsøgsprojekter og særlige udviklingszoner, hvor der kan bygges tæt på vandet. Dansk Byplanlaboratorium vurderer, at omfanget af de nye udviklingsområder er uklart og vi foreslår, at man venter med at sætte flere forsøgsprojekter i gang, til man har evalueret de første ti forsøgsprojekter. •

Hvor er det regionale perspektiv?

De politiske og administrative instanser, der varetager hensynet til helheden på tværs af kommunegrænserne er med den forventede vedtagelse af lovændringerne meget begrænsede. Det er en svaghed, og kan føre til fejlinvesteringer og unødigt konkurrence om de samme turister, beboere eller investeringer.

Dansk Byplanlaboratorium savner en instans, der varetager det regionale og tværgående perspektiv og anbefaler, at kommunerne også i fremtiden skal forholde sig aktivt til den regionale vækst- og udviklingsstrategi. •

Hvad siger kommunalpolitikerne til den nye planlov? →

Se Dansk Byplanlaboratoriums høringsvar på byplanlab.dk

Fortsat fra forrige side

Det mener tre kommuner om **ny planlov**

Hvordan tager kommunerne imod forslaget til modernisering af planloven? Vi har spurgt tre kommunalpolitikere, hvordan de ser på udsigten til mere ansvar og mindre statslig indblanding i planlægningen. De er klar over, at det forpligter og at det kræver samarbejde på tværs af kommunegrænserne.

Af Michael Nørgaard

Mere arbejde til planlæggerne

Borgmester Peter Sørensen,

Horsens kommune, Socialdemokratiet

Borgmester Peter Sørensen glæder sig til, at den længe bebudede revision af planloven falder på plads.

“Vi har i kommunerne ventet i flere år på, at planloven blev ændret, og vi var derfor meget glade for den brede politiske aftale, der blev indgået i juni måned. For mig at se er det en revision, der indeholder tydelige kommunale fingeraftryk. Men nu er der jo snart gået et halvt år siden den politiske aftale faldt på plads, og hvis aftalen skal udmøntes i lovgivning der træder i kraft 1. januar 2017, ja så skal der fart på”, siger Peter Sørensen, der er borgmester i Horsens Kommune.

Peter Sørensen bemærker, at den nye planlov giver kommunerne større råderum, hvilket han mener er tiltrængt. “Planlovsændringen giver større ansvar til byrådet fordi flere beslutninger lægges over på kommunerne. Det giver os et større råderum og mindre statslig indgriben i den kommunale planlægning”, vurderer han.

“Det er godt, at vi i kommunerne i højere grad selv kan styre vores planlægning og sikre den fornødne balance”, siger Peter Sørensen og peger bl.a. på mulighederne for byudvikling i kystnærhedszonen. – “Vi er en kommune med stor befolkningstilvækst og har derfor løbende behov for at finde nye, velegnede byudviklingsområder. Det kan være en udfordring med forholdsvis meget kystnærhedszone”, siger Peter Sørensen, mens han samtidig understreger behovet for, at der skal tages store hensyn til kystlandskabet, der er et fælles gode for borgere og turister, som der ikke bør gives køb på.

Med større ansvar følger også flere opgaver, men de kommunale planlæggere er klædt godt på til at løse opgaverne. “Nogle af de ændringer vi forventer vedtaget vil give mere arbejde til planlæggerne, f.eks. opgaverne

med detailhandelsplanlægningen”, siger Peter Sørensen.

Alt er dog ikke rosenrødt. Planlovsforslaget indeholder nye bestemmelser, der betyder, at kommunerne skal tage højde for luft, støv og anden luftforurening på arealer omkring produktionsvirksomheder. Det betyder, at et forureningsbelastet areal ikke kan udlægges til fx boliger, med mindre der i lokalplanen fastsættes bestemmelser om afværgeforanstaltninger. Og det får konsekvenser i Horsens.

Byomdannelse udfordres

“Vi får – som mange andre havnebyer – muligvis en helt konkret udfordring med omdannelsen af vores havn til boligområde, hvis lovforslaget står til troende. Vi ser i Horsens gerne en glidende overgang mellem virksomheder og boliger. Det støver og larmer på en havn. Det er en del af charmen og tiltrækningskraften ved havnen. Jeg håber derfor også, at partierne finder en løsning, hvor der bliver muligt at lave gode, smukke og attraktive boliger på en havn samtidig med at havnen fungerer. Virksomhederne skal ikke presse boligerne ud. Og boligerne skal ikke presse virksomhederne ud. Der skal være plads til begge dele på en moderne havn. Det er jeg sikker på, at man enig i på Christiansborg”, slutter Peter Sørensen. •

Klar til mere ansvar

Udvalgsformand Morten Ulrik Jørgensen,

Plan- og Miljøudvalget, Gribskov Kommune, lokallisten Nytgribskov

Gribskov Kommune er med 41.000 indbyggere midt i feltet af danske kommuner målt på størrelsen. Skov, naturområder og den lange kyststrækning mod Kattegat er vigtige dele af identiteten og med 14.000 sommerhuse er Gribskov Danmarks næststørste sommerhuskommune. Morten Ulrik Jørgensen er formand for Plan- og Miljøudvalget.

"Jeg hilser den nye planlov velkommen og synes det er spændende med de nye beføjelser. Mange ting er stoppet, fordi ansvaret har ligget et

andet sted, men fremover vil bolden ligge hos os selv. Det giver et stort ansvar, men vi er jo ikke interesseret i bare at give los for dispensationer og nye byggerier, for naturen og kysterne skaber jo værdi for os", siger Morten Jørgensen. Han understreger, at det er vigtigt, at planloven ikke kun er et politisk projekt. "Vi regner med at afholde et seminar, hvor vi inviterer alle interessenter, grundejerforeninger og lokalråd, så vi kan få opbygget en fælles viden og forståelse for, hvad de nye regler betyder, hvad der er muligt og hvad der ikke er muligt", siger Morten Jørgensen.

Plannlæggerne skal tættere på den politiske proces

Med mere ansvar følger også et nyt fokus i samarbejdet mellem planlæggere og politikere. "Det hele bliver lettere, men det forudsætter, at vi får planlæg-

gerne tættere på den politiske proces. Men vi har kompetencerne og kan løfte de nye opgaver", siger Morten Jørgensen.

Sommerhuse lukkes ikke ned

De forventede ændringer i planloven om sommerhuse får væsentlig betydning for Gribskov, vurderer Morten Jørgensen.

"Vi ligger så tæt ved Storkøbenhavn, at de nye regler om, at man som pensionist må bo i sommerhuset allerede efter et års ejerskab vil kunne mærkes. Vi ser allerede en tendens, hvor flere bor i sommerhusene og andre i mindre grad lukker ned for sommerhuset uden for sommerhalvåret. Det betyder, at vi har aktivitet i vores områder om vinteren, og det er et god supplement til at holde gang i bylivet", siger Morten Jørgensen. •

Ikke til salg for ussel mammon

Borgmester John Brædder,

Guldborgsund Kommune, Guldborgsundlisten

Borgmester John Brædder er valgt for den tværpolitiske Guldborgsundlisten og har været borgmester siden 2010. Han ser frem til de forventede ændringer i planloven.

"Med den nye planlov får vi en højere grad af selvbestemmelse og det vil gøre mange ting nemmere for os. Vi opfatter det som en tillids erklæring fra folketinget som vi er glade for", siger John Brædder.

Når det handler om kyster og adgang til natur – noget at det, der har været i fokus i debatten om planloven – så skal man ikke tage fejl af perspektivet i Guldborgsund.

Plads til byggeri på kysten

"Vi er ikke til salg for ussel mammon og vi har ingen intentioner om at åbne for store hoteller i vandkanten; det kan man finde så mange andre steder. Vi

har ingen interesse i at spolere de 276 km kyst vi har. Vi vil netop være kendt for kyster og natur", siger borgmester John Brædder.

Men budskabet er også, at der med den lange kyststrækning må være byggemuligheder i det kystnære område.

"Selvfølgelig vil vi gerne bruge de muligheder, der er for bosætning ved vandet, også til helårsboliger, men uden at ødelægge attraktionen ved de uspolerede kyster", siger John Brædder.

Guldborgsund har med 8000 sommerhuse også forventning om, at lempelserne i planloven vil betyde mere liv hele året og dermed flere helårsåbne butikker.

Guldborgsund har i dag 1.200 uudnyttede sommerhusgrunde, og nogle af disse er med 2 km til kysten nok ikke tilpas attraktive vurderer borgme-

steren. Så dem man vil lægge op til at bytte til mere kystnær beliggenhed, jf. udspillet i planloven.

Undgå overinvesteringer

Og hvordan er det nu med den regionale planlægning, når ansvaret lander hos den enkelte kommune? "Vi har et godt samarbejde kommunerne imellem i området, og vi er gode til at tale sammen og se på tværs af kommunegrænserne, så vi undgår overinvesteringer. Vi har jo ingen interesse i, at der investeres store millionbeløb i noget der ikke er et marked for", siger John Brædder. •

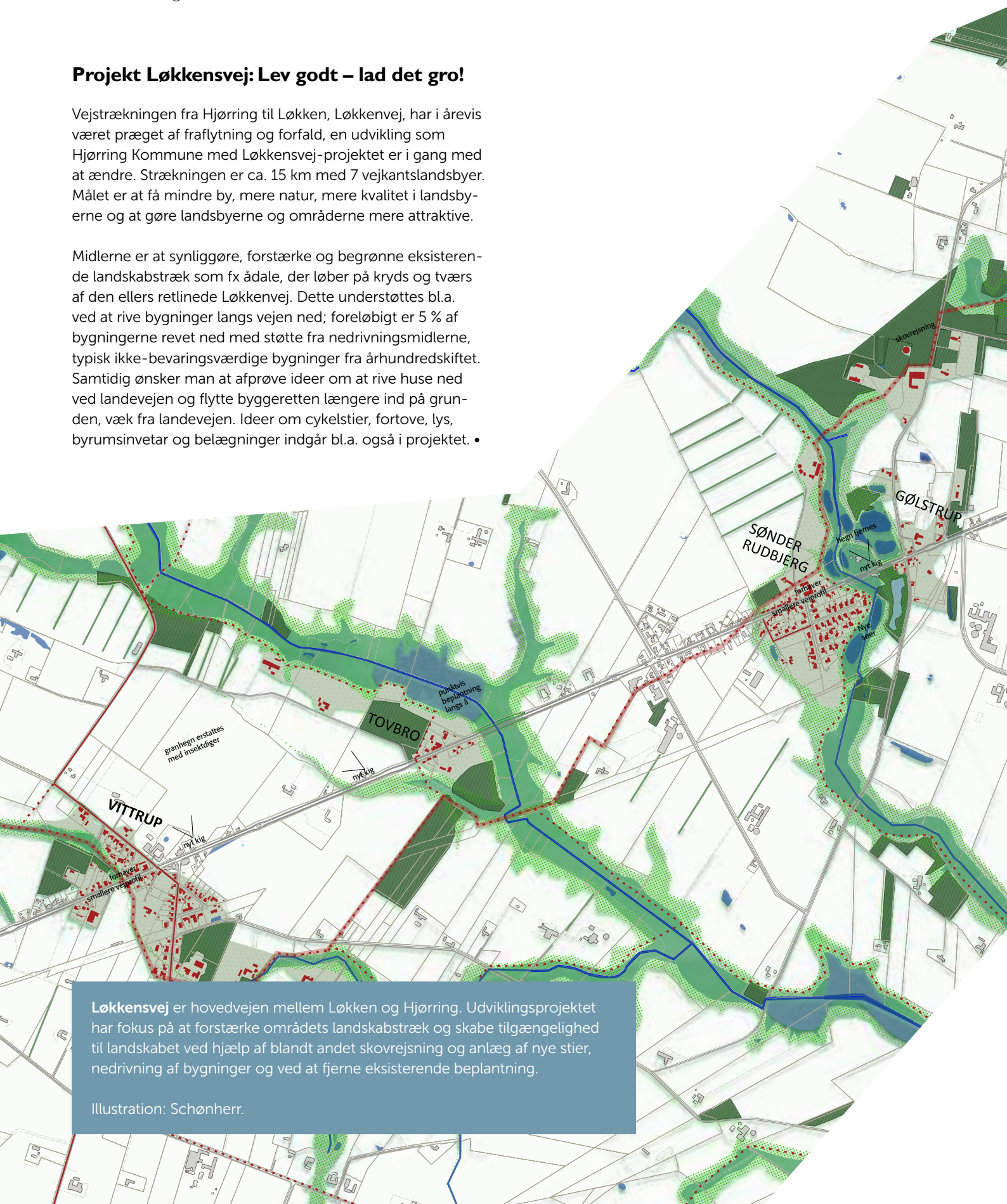
Mindre by, mere natur, mere kvalitet i

Af Michael Nørgaard

Projekt Løkkensvej: Lev godt – lad det gro!

Vejstrækningen fra Hjørring til Løkken, Løkkensvej, har i årevis været præget af fraflytning og forfald, en udvikling som Hjørring Kommune med Løkkensvej-projektet er i gang med at ændre. Strækningen er ca. 15 km med 7 vejkantslandsbyer. Målet er at få mindre by, mere natur, mere kvalitet i landsbyerne og at gøre landsbyerne og områderne mere attraktive.

Midlerne er at synliggøre, forstærke og begrønne eksisterende landskabstræk som fx ådale, der løber på kryds og tværs af den ellers retlinede Løkkensvej. Dette understøttes bl.a. ved at rive bygninger langs vejen ned; foreløbigt er 5 % af bygningerne revet ned med støtte fra nedrivningsmidlerne, typisk ikke-bevaringsværdige bygninger fra århundredskiftet. Samtidig ønsker man at afprøve ideer om at rive huse ned ved landevejen og flytte byggeretten længere ind på grunden, væk fra landevejen. Ideer om cykelstier, fortove, lys, byrumsinventar og belægninger indgår bl.a. også i projektet. •

Løkkensvej er hovedvejen mellem Løkken og Hjørring. Udviklingsprojektet har fokus på at forstærke områdets landskabstræk og skabe tilgængelighed til landskabet ved hjælp af blandt andet skovrejsning og anlæg af nye stier, nedrivning af bygninger og ved at fjerne eksisterende beplantning.

Illustration: Schönherr.

landsbyerne

Tag det i bidder

Landmand Verner Nielsen, Sdr. Rugbjerg er én af de landmænd, der har været til møde med Hjørring Kommune om Løkkensvejs-projektet:

- Løkkensvej-projektet er et godt og ambitiøst projekt. Det er godt tænkt og præsenteret af kommunen. Det man gør skal være helhjertet og man skal gå hårdere til husene, så jeg tror man skal tage det i bidder. Det samlede projekt kræver mange penge og man kan ikke regne med, at man kan købe alle husene til 1 kr. Det tager også tid at få folk gjort interesserede i at flytte ud, siger Verner Nielsen. •

God dialog og fokus på Sdr.Rugbjerg

- Vi har oplevet, at beboerne har taget rigtig godt imod Løkkensvej-projektet. Fra start frygtede vi nok en smule, at der ville være skepsis, men det blev gjort til skamme. Folk kan se perspektiverne, for en generel sanering af området betyder en sikring af deres værdier, men også mere herligheds-værdi og en åbning af landskabet, fortæller arkitekt Bente Mouritzen, Hjørring Kommune. Projektet er stadig i en planlægnings-fase, men afsættet for dialog og konkret udmøntning af projektet ser altså rigtig godt ud.

- Vi har en pulje på 7,5 mio. kr. til Løkkensvej-projektet og dem har vi besluttet at fokusere i landsbyen Sdr. Rugbjerg for at sikre en maksimal og synlig effekt. Hvis de begrænsede midler blev fordelt over hele Løkkensvej, så kunne vi frygte, at indsatsen ville blive usynlig. Med en samlet indsats håber vi at kunne skabe et model-projekt, der kan fremvise det kæmpe potentiale, der er for at skabe liv og attraktion i denne type af vejkantbyer, siger Bente Mouritzen. •

FAKTA

Projektet er støttet af Transport-, Bygnings- og Boligministeriet (tidl. Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.) Dansk Byplanlaboratorium evaluerer processen. Læs mere på www.byplanlab.dk

New urban hvad-for-noget?

FNs Habitat konferencerne bliver holdt hvert 20. år og udstikker kursen for arbejdet med byudvikling og bosætning. Det er ikke noget vi har hørt meget om i dansk planlægning. Men det kommer vi til.

Af Ny W. Øhlenschläger

I oktober afholdt FN konferencen Habitat III i Quito i Ecuador. 30.000 personer deltog fra i alt 167 lande. Fra Danmark deltog blandt andet direktør Anette Galskjøt fra International Federation for Housing and Planning (IFHP). Byplan Nyt har talt med hende om eventet og dets betydning.

Hvorfor skal vi pludselig skal holde øje med det, der sker i FN regi?

"Indtil nu har UN Habitat beskæftiget sig mest med byudvikling i udviklingslandene. Men det har ændret sig. Habitat III havde en global dagsorden, som også berører byer i vores del af verden.

Baggrunden er, at flere og flere mennesker lever i byområder og det lægger et massivt pres på infrastruktur, boligmarked osv. i alle verdens byer. Samtidig er det byerne, som er synderne i forhold til CO2 osv".

Hvad er New Urban Agenda?

"New Urban Agenda (NUA) er den dagsorden, som medlemslandene har tilsluttet sig i forbindelse med Habitat III. Den formulerer en række standarder for, hvordan vi på globalt plan kan opnå en bæredygtig byudvikling ved at gentænke den måde vi bygger, leder og lever i byerne. NUA er en del af realiseringen af FNs bæredygtigheds-mål, som medlemslandene tilsluttede sig sidste år".

Hvilken betydning får det for danske byer?

"Det er man jo selv med til at afgøre.

I Danmark er vi kendt for at skabe gode byer. Men byplanlægning har traditionelt været et offentligt anliggende. En vigtig pointe i NUA er, at udviklingen af bæredygtige byer skal drives i tæt samarbejde mellem alle aktører, både civilsamfund, offentlige myndigheder og private virksomheder. Diskussionen om urban governance og hvordan vi leder byerne sammen, mener jeg også danske byer skal deltage i.

Jeg ser desuden NUA som en fantastisk mulighed for danske virksomheder, for at komme ud i verden. Vi er allerede kendt for at skabe gode, bæredygtige byer og alle de løsninger vi har udviklet gennem tiden kan tilpasses og gentænkes i andre byer. Det er for dumt, hvis man ikke griber den dagsorden og benytter lejligheden til at se ud i verden". •

Landene, som har tilsluttet sig NUA har forpligtet sig til at:

- Tilbyde basal service for alle borgere
- Sikre, at alle borgere har lige muligheder og ikke oplever diskrimination
- Fremme tiltag, som skaber renere byer
- Styrke byernes resiliens, så risikoen og konsekvensen af naturkatastrofer mindskes
- Aktivt modvirke klimaforandringer ved at reducere udledningen af drivhusgasser.
- Fuldt ud respektere flygtninge, migranter og internt fordrevne personers rettigheder, uanset deres migrationsstatus
- Forbedre samarbejder, der kan skabe innovative og grønne initiativer
- Fremme trygge, tilgængelige og grønne offentlige rum

Hvordan implementeres den?

Implementeringen af NUA vil bl.a. kræve ny lovgivning og regler, bedre planlægning og design og nye finansieringsstrukturer.

Læs mere om implementeringen på: habitat3.org/the-new-urban-agenda/

Hvad er...

UN habitat er FNs organisation for byer og bosætning. Hver 20. år mødes alle aktører for at definere en fremtidsplan for byernes udvikling. Habitat I blev afholdt i 1976 i Vancouver og Habitat II blev afholdt i 1996 i Istanbul.

Habitat III blev afholdt i oktober 2016 i Quito. Den skal supplere FNs globale bæredygtighedsmål indenfor emnet byer og bosætning.

New Urban Agenda (NUA) er det dokument, som landene tilsluttede sig ved Habitat III. New Urban Agenda indeholder en fælles vision og en række mål og standarder for, hvordan vi på globalt plan kan opnå en bæredygtig byudvikling.

FNs globale bæredygtighedsmål er 17 konkrete mål, som forpligter alle FN's medlemslande til at afskaffe fattigdom og sult i verden, reducere ulighed, sikre god uddannelse og bedre sundhed til alle, anstændige jobs og mere bæredygtig vækst. De fokuserer ligeledes på at fremme fred og sikkerhed og stærke institutioner og på at styrke internationale partnerskaber. Verdensmålene er vedtaget i 2015 af verdens regeringsledere.

Mål #11 handler om at skabe bæredygtige byer og lokalsamfund.

IFHP er en uafhængig netværksorganisation, som formidler viden om byudvikling og bosætning internationalt. IFHPs medlemmer tæller private og offentlige organisationer og fagprofessionelle, som arbejder med bosætning og byudvikling over hele verden.

Kilder: Un.dk, Habitat3.org, Ifhp.dk

Små indgreb i det store landskab

I midten af september rejste en lille flok landskabsarkitekter og planlæggere til Norge, for at nærstudere nogle af de mange flotte projekter langs de Nasjonale Turistveger. Turen var arrangeret af Danske Landskabsarkitekter og Dansk Byplanlaboratorium. Byplan Nyt har spurgt nogle af deltagerne, hvad de fik ud af turen.

Af Ny W. Øhlenschläger

MOD OG MØRKE – Hanne Raunsmed *Arkitekt i Faaborg Midtfyn Kommune*

Det var en stor oplevelse at se projekterne. Jeg har set billeder af dem og tænkt, at arkitekturen 'larmede' for meget. Men når man er der, så passer det sammen, for landskabet er jo storslået og det kræver noget modspil. I et dansk landskab ville arkitekturen se helt anderledes ud.

Jeg var inspireret af at høre, hvordan ejeren af Juvet Landskabshotel var meget bevidst om, hvad det betyder for turistens oplevelse af et sted, at han møder

lokal arbejdskraft. Vi oplevede det jo selv, da vi på andendagen kom til Lærdal og personalet kunne mandarin, engelsk og russisk, men ikke norsk... Det var en helt anden oplevelse.

I det hele taget var der masser af inspiration at hente i Juvet – den måde de tænkte i en helhedsoplevelse for sanserne med lys/mørke, lyd og smag. Tænk, hvis vi havde mod til at lave mørke steder!

DET UNDERSPILEDE OG DET SPEKTAKULÆRE – Runa Mathiesen *Planlægger i Kommuneqarfik Sermersooq (Nuuk Kommune)*

Selvom naturen i Norge er meget forskellig fra vores her i Grønland, er der også rigtig mange lighedspunkter, ikke mindst det storslåede, der tager pusten fra selv den mest berejste.

Helt konkret har vi hentet inspiration til vores arbejde med turismeudvikling, hvor vi ønsker at gøre den fantastiske natur vi har lige udenfor døren tilgængelig for de mange – både ved at skabe fysiske forbindelser og ved at iscenesætte den. I de projekter vi så, er der et utrolig fint

samspil mellem natur, kultur og arkitektur, hvor alle elementer forstærkes af hinanden. De norske projekters fine balancering mellem det underspillede og det spektakulære er en helt enorm inspiration.

Og det var selvfølgelig en uforglemmelig oplevelse at overnatte på Juvet – et helt fantastisk projekt med dyb respekt for den natur, der netop forstærker og forstærkes af arkitekturen.

LANDSKAB SOM REGIONAL UDVIKLING – Hans Henrik Henriksen *Rådmand for By- og Landskabsforvaltningen i Aalborg Kommune*

Det var inspirerende at se en så massiv satsning på landskabet. Vi har tit en tendens til at fokusere på byerne og enkelte byggeprojekter når vi arbejder med regional udvikling. Men det her har rykket noget for Norges brand som arkitektur-nation. Det er flot.

Jeg var meget fascineret af den måde, man får formidlet naturen, så den næsten helt og holdent er hovedpersonen. Jeg

ved godt de har valgt at gå hele vejen og lavet meget dyre løsninger, men det lægger naturen i Norge også op til. Jeg mener, at vi med stort held kan tilpasse den idé til Dammark, så projekterne passer til den natur, vi gerne vil formidle.

Turen var helt klart en inspiration til hvordan vi kan og vil formidle naturen fremadrettet, så den bliver mere spændende og mere tilgængelig.

Foto: Ny W. Øhlenschläger

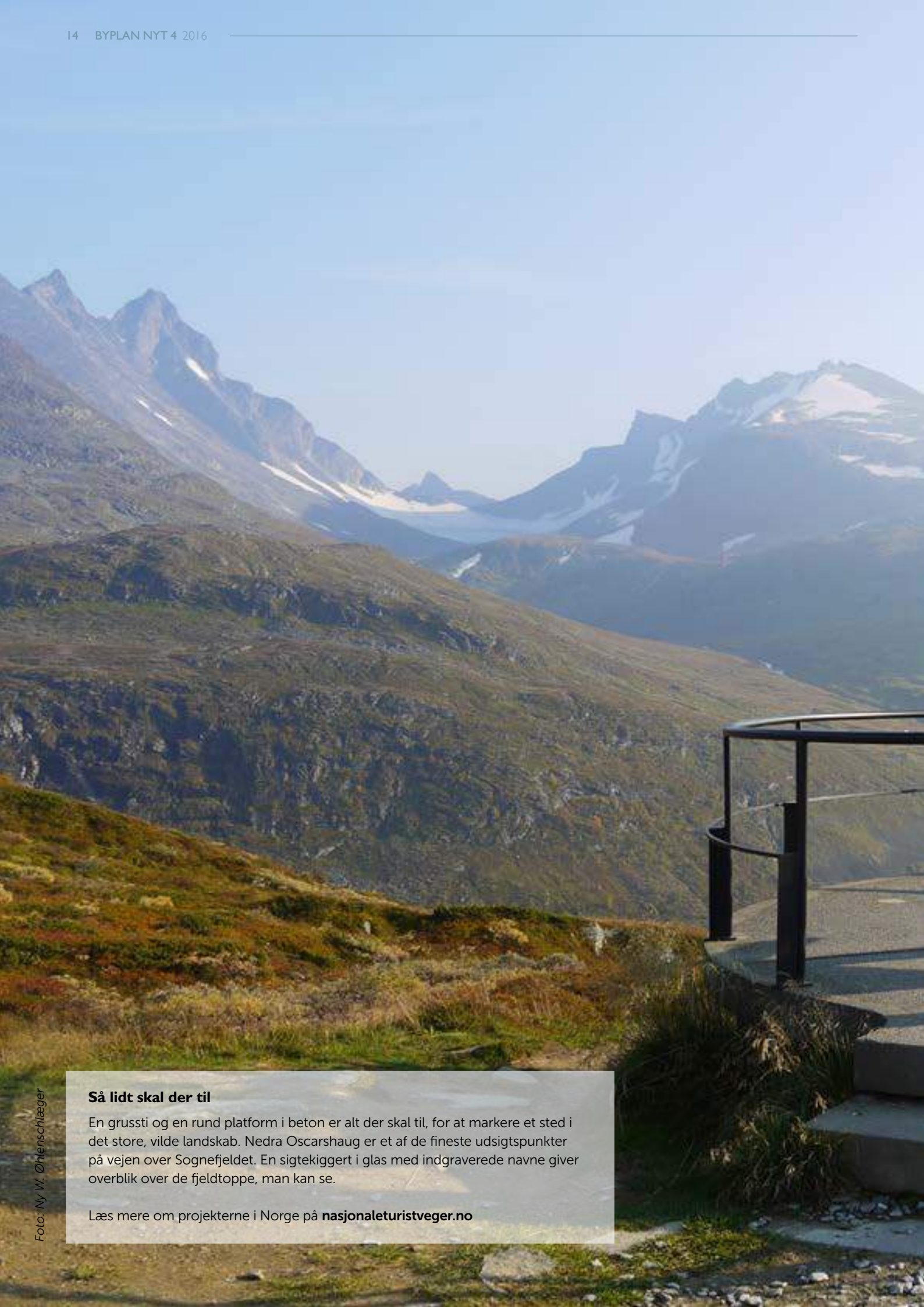

Foto: Ny W. Øhlenschläger

Så lidt skal der til

En grussti og en rund platform i beton er alt der skal til, for at markere et sted i det store, vilde landskab. Nedra Oscarshaug er et af de fineste udsigtspunkter på vejen over Sognefjeldet. En sigtekiggert i glas med indgraverede navne giver overblik over de fjeldtoppe, man kan se.

Læs mere om projekterne i Norge på nasjonaleturistveger.no

SMART CITY

- fra teknik-fascination til værdiskabelse

Mange byudviklingsprojekter har smart city-elementer, der bygger på enkeltstående tekniske løsninger uden større perspektiv. Så hvordan kan vi gå fra teknik-fascination til værdiskabelse for byerne i praksis?

Af project director Ole Stilling, COWI
og kontorchef Sara Paarup, Erhvervsstyrelsen, Planlægning og Byudvikling

Der er behov for smart city-elementer i byudviklingen. Alene kombinationen af befolkningstilvækst og stigningen af antallet af megabyer giver udfordringer med de livsnødvendige forsyninger. Fx ventes der i 2050 at være en underforsyning på 40 % af rent vand til byerne.

Fra teknik-fokus til byskabelse

Teknik-leverandørerne har mange ting på hylderne, og de er dygtige til at sætte dagsordenen når det gælder smart city. Problemet er bare, at de tekniske løsninger er redskaber og ikke nødvendigvis svaret på de fremadrettede udfordringer.

I stedet for at fokusere på tekniske muligheder, bør vi se på, hvordan smart city-begrebet kan bidrage med til at skabe byer, som er bæredygtige, giver borgerne høj oplevet livskvalitet og kan tilpasse byerne til udfordringerne, fx i forhold til klimaforandringerne.

Det er byernes strategiske lederskab, der i dialog med civilsamfundet og erhvervslivet kan gøre vores byer smarte ved at:

- **Skabe retning gennem visioner**
- **Understøtte visioner gennem planlægning**
- **Læring om byernes udvikling**
- **Udvikling af nye bykoncepter**

Om Smart City

Smart City dækker over strategien med at udnytte informations- og kommunikationsteknologi til at skabe intelligente løsninger på væsentlige samfundsudfordringer; fra den grundlæggende velfærd til optimering af energiforbrug, styring af gadelys, trafikafvikling, drift af bygninger og tømning af skraldespande. En række kommuner har været frontløbere i forhold til at teste nye digitale løsninger.

Skabe retning gennem visioner

Byers udvikling bør bygge på klare visioner om, hvor man vil hen. Det handler om bæredygtighed, den oplevede livskvalitet hos borgerne og på byernes evne til at tilpasse sig de nuværende og kommende udfordringer.

Når de overordnede visioner er lagt, er der nogle lokale forhold, der skal afspejles, fx i forhold til hav-niveau-stigning, hvis byen er kystnær.

Under dette overordnede lag kommer de visioner, man kan have for sin by, fordi man gerne vil noget særligt, f.eks. Faaborg-Midtfyn Kommune, der gerne vil være et moderne dansk Toscana.

Understøtte visioner gennem planlægning

Der er mange holdninger til, hvad god planlægning er. Det er dog velunderbygget, at byer med høj densitet og stor social lighed mellem indbyggerne giver de mest innovative samfund og at byer med høj densitet er de sundeste, bl.a. fordi der ofte er gåafstand til f.eks. grønne områder, kollektiv trafik og butikker.

Høj tæthed adresserer også andre fundamentale udfordringer, nemlig omkostninger til etablering af infrastruktur, energiforbruget og de afledte konsekvenser af det: En FN-kommission har foretaget en sammenligning mellem Atlanta og Barcelona. De to byer har ca. det samme antal indbyggere, men Atlanta udgør et areal, der er 26 gange større end Barcelonas. Det medfører, at Atlanta har langt

Foto: Colourbox

højere omkostninger til infrastruktur og at der udledes mere end 10 gange så meget CO₂ pr. borger i Atlanta end i Barcelona pga. forskel i transportafstandene.

Man skal selvfølgelig være opmærksom på, at høj tæthed bliver et problem, hvis den sociale diversitet er lav. Betydningen af social lighed er bl.a. dokumenteret af nobelpristager i økonomi, Joseph Stiglitz, der viser, at planlægning som sikrer lige muligheder for borgerne, fx at man kan komme til og fra arbejde på en meningsfuld måde, giver de mest innovative byer.

Læring om byernes udvikling

Byernes udformning, og de muligheder borgerne har i byerne, er afgørende for byernes kvalitet. Et greb er at bruge intelligente løsninger til at indsamle viden og erfaringer med den eksisterende by og bruge disse til at forbedre den eksisterende by og til planlægning af kommende bydele. Socio-økonomiske og demografiske forhold belyses, fx beskæftigelse, uddannelsesniveau, gældssituationen,

adgangen til betalige boliger og borgernes deltagelse i byudviklingen: Alt sammen forhold der viser, om man er på rette vej i forhold til visionerne for byen.

Udvikling af nye bykoncepter

Der skal nye by-koncepter til for at modsvare nuværende og fremtidige krav. Der skal udvikles løsninger i forhold til boliger, mobilitet, arbejdspladser og fødevareproduktion. Princippet er, at løsningerne hele tiden skal reflektere og tilpasse sig borgernes aktuelle og kommende behov. I forhold til mobilitet kan det handle om, at der hele tiden er et transportmiddel til rådighed efter det konkrete behov, og at teknologiske løsninger sikrer, at du kan skaffe adgang til relevante transportmidler.

I flere byer har man taget tekniske løsninger i brug for at skabe nye bykoncepter, f.eks. velfærdsteknologi, der understøtter byernes overordnede målsætninger om skabelse af social innovation.

Fra tekniske fix til smarte byer

Vi forstår godt, at man fristes til at lave hurtige og synlige ting – og selvfølgelig skal vi ikke være så teknik-forskrækkede, at vi ikke kan teste en app eller nogle sensorer for at blive lidt klogere, men enøjet fokusering på tekniske muligheder kan være spild af penge. Byernes lederskab og planlægning er stadig grundpillerne i at skabe byer, der er værd at leve, bo og arbejde i. Smarte teknologierne er vigtigere end nogen sinde før, da vi skal bruge viden om byerne og lære hurtigere end tidligere på grund af tilstrømningen til byerne og fordi bl.a. klimaforandringer vil give nye betingelser.

Vi skal se mulighederne i en strategisk, prioriteret helhed, da den smarte by kun bliver skabt af visioner, planlægning, læring og en udvikling af nye by-koncepter, der hele tiden retter sig efter aktuelle og kommende udfordringer. Bystyrerne skal selv sætte dagsordenen i et sammenhængende perspektiv med inddragelse af relevante aktører. Det er koden til smarte byer. •

1:1

i Malmø

På Byplanmødet mødes interessenter inden for byplanlægning på tværs af offentlige og private virksomheder for at skabe netværk, dele visioner og præsentere igangværende projekter og idéer. På årets Byplanmøde i Malmø var Transformationslaboratoriet rammen om masser af samtaler – i 1:1.

Af Sandra Schumann Jensen

Med udsigt over Malmø og et hav af grønne mælkekasser skabte Transformationslaboratoriets medvirkende en energisk stemning i Malmø Live. Odense Kommune indledte med at lægge rullegræs ud, dekorere mælkekasserne med planter og placere skærme, hvorpå man kunne få et indblik i kommunens projekter.

The Connectors Society er en NGO fra

Malmø, som arbejder med samskabelse. De havde medbragt en co-creation cykel, som var deres mødested for dialog og sparring omkring teknologi og bydesign. De medvirkende havde i høj grad grebet transformationstanken og flere stande havde interaktive indslag.

Værdi – for alle parter

Transformationslaboratoriet er et sted, hvor praktikere, forskere og beslutningstagere kan mødes, diskutere og

lade sig inspirere af hinandens projekter og ideer. Holger Dahl er kommunikationschef i Schønher. Han mener, at det er relevant for dem at medvirke, da de får mulighed for at vise hvad de arbejder med. "Vi får en masse gode samtaler med kommunerne – med de planlæggere, der sidder med 'fingerne i suppen' til dagligt. Det giver en god forståelse for deres virkelighed", siger han.

Ud over at være et mødested og en

Synlige samtaler

Veksø's stand inddrog deltagerne og udviklede sig i løbet af Transformationslaboratoriet. På en stor planche synliggjorde man de samtaler, som opstod ved standen i løbet af Byplanmødet. Spørgsmålet "Hvad ønsker du dig af fremtidens byrumsinventar" var udgangspunktet. F.eks. var der et stort ønske om flere cykler på mindre plads.

Foto: Andreas Hvidt

Samtale på Center for strategisk byforsknings stand. Foto: Andreas Hvidt

markedsplads for gode idéer, er Transformationslaboratoriet også et sted, hvor Byplanlaboratoriet kan tage temperaturen på de vigtige diskussioner. En af de stande, som trak rigtig mange deltagere handlede om Business Improvement Districts (BID). Et BID er en model for, hvordan private og offentlige aktører kan have et fælles ansvar for drift og vedligehold af dele af det offentlige rum. Det er ikke muligt at love for BIDs i Danmark, men der laves forsøg med frivillige ordninger i Aalborg og Gladsaxe. På standen blev det blandt andet diskuteret, hvordan man kan implementere et forpligtende samarbejde i praksis, og hvordan det kan matche en nordisk velfærdsmodel. Det er tydeligvis et emne, som optager planlæggere og beslutningstagere i kommunerne. Byplanlaboratoriet vil følge emnet tæt i 2017, hvor vores indsatsområde er 'Erhverv, planlægning og mobilitet'.

Tak

...til både medvirkende og deltagere for jeres indsats til Byplanmødet 2016. Vi er utroligt glade for, at I ville være med til at gøre Transformationslaboratoriet i Malmø til et flot og levende værksted for byplanlægning og transformation med nye metoder og løsninger. •

Næste gang...

Det 67. Byplanmøde afholdes den 5. - 6. oktober 2017 i Fredericia.

Ønsker du at deltage med en stand, så hold øje med vores nyhedsmail og byplanlab.dk, her bliver det annonceret, når vi indkalder stande til 2017.

Standholdere får rabat på annoncer i temanummeret af Byplan Nyt og det er også muligt at sponsorere artikler i forbindelse med byplanmødet. Kontakt redaktionen for yderligere information.

Plankalender

12
Jan

Landzoneadministration
Landinspektøren.dk
Vejle

12
Jan

Den nye planlov
Fvc-kursus.dk
Silkeborg

19
Jan

Landsbyklynger – fremtidens model?
Byplanlab.dk
Horsens

24-25
Jan

Arkitekturpolitik i praksis
Byplanlab.dk
København

26
Jan

Status for ny planlov
Byplanlab.dk
København

31
Jan

Boligdagen 2017: Mangfoldighed og udsathed
– Hvordan skaber vi sammenhængende boligområder?
Sbi.dk
København

31
Jan

Arkitekten i debatten
Arkitektforeningen.dk
København

1
Feb

Byens gulv
Byplanlab.dk
Nyborg

7
Feb

Sommerhusområdernes fremtid
Byplanlab.dk
København

9
Feb

Jura og plan i praksis
Byplanlab.dk
København

22-23
Feb

Strategisk procesdesign
Arkitektforeningen.dk
København

2
Mar

Turisme som udviklingsstrategi
Byplanlab.dk
Aalborg

8-9
Mar

19-20
Apr

7-8
Jun

**Klimatilpasning
og innovation af steder**
Byplanlab
Viborg/Gladsaxe/Roskilde

23
Mar

Naturbeskyttelseslovens bygge- og beskyttelseslinjer
Fvc-kursus.dk
Silkeborg

30
Mar

Konflikthåndtering
Fvc-kursus.dk
Silkeborg

BYPLANLABORATORIETS PROGRAM 2017

FORÅR

LANDSBYKLYNGER – FREMTIDENS MODEL?

Seminar i Horsens, 19. januar

ARKITEKTURPOLITIK I PRAKSIS

Kursus i København, 24.-25. januar

STATUS FOR NY PLANLOV

Fyraftensmøde i København, 26. januar

BYENS GULV

Konference i Nyborg, 1. februar

SOMMERHUSOMRÅDERNES FREMTID

Fyraftensmøde i København, 7. februar

JURA OG PLAN I PRAKSIS

Kursus i København, 9. februar

TURISME SOM UDVIKLINGSSTRATEGI

Konference i Aalborg, 2. marts

KLIMATILPASNING OG INNOVATION AF STEDER

Kursusforløb i Viborg, 8.-9. marts

Gladsaxe, 19.-20. april

Roskilde 7.-8. juni

BYOMDANNELSE PÅ SVENSK

Studietur til Malmø, 4. maj

Uddybende program findes på byplanlab.dk

I FORÅRET UDBYDER VI DERUDOVER:

Motorvejsseminar

Seminar i marts

Detailhandelskursus

i marts

Byernes butikker

Fyraftensmøde i marts

Erhvervslivets rolle i byudviklingen

Fyraftensmøde i april

Omdannelse af almene boligområder

Kursus i april

Nye høringsregler og borgernes inddragelse i planlægningen

Fyraftensmøde i maj

I EFTERÅRET UDBYDER VI:

- Projektudvikling i byomdannelse
- Strategisk byledelse for fagchefer
- BYPLANMØDE I FREDERICIA – 5.- 6. OKT
- Lokalplankursus
- Business Improvement Districts i Danmark

Hold øje med opdateringer på byplanlab.dk

SKRÆDDERSYEDE KURSER

Har din organisation behov for et kursus, en workshop eller en studietur så kan vi skræddersy et forløb, der passer til netop jeres behov. I 2017 afholder vi fx tre skræddersyede kurser om økonomi i byudvikling.

Kontakt os på db@byplanlab.dk

NY PLANLOV PÅ VEJ

Der er en ny planlov på vej. Så snart den er vedtaget, er Byplanlaboratoriet klar med et kursus om plan og praksis. Hvis du har ønsker til indholdet, så skriv gerne til os.